

TÜRK CEZA HUKUKUNDA GÖNÜLLÜ VAZGEÇME VE YARGITAY CEZA GENEL KURULU'NUN KONUYA İLİŞKİN BİR KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

*Voluntary Abandonment in the Turkish Penal Law and an Assessment of a
Relevant Decision by the General Penal Board of the Court of Cassation*

Özcan ERDAGÖZ *

ÖZET

Her insan suç işleyebilir. Ceza kanunlarında suç olarak tanımlanan her fiili işleyen kişi de hukuk devletinde bir ceza ile karşı karşıya kalır. Bu cezalandırma, aslında kişi güvenliği ve yaşam hakkını sağlamanın ve korumanın en önemli teminatıdır. Fail, suç işlemeye devam ederken suç işleme kararı zayıflayabilir ve çeşitli saiklerle işlemekte olan suçtan vazgeçebilir. Bu vazgeçme, ya suçun icra hareketleri aşamasında veyahut icra hareketlerinin tamamlanmasından ve fakat neticenin gerçekleşmesinden önce söz konusu olabilir¹. Gönüllü vazgeçmede suç politikası açısından faile bir şans verilir. Türk Ceza Kanunu'nun düzenlemesine göre, şayet fail işlemeye azmettiği suçu tamamlayabilecekken kendi ihtiyarı ile tamamlamamış veya sonucun gerçekleşmesini önlemişse bu durumda fail ödüllendirilir ve o ana kadarki eylemi bir suç oluşturmuyorsa işlemeyi kastettiği suçtan da teşebbüs nedeniyle cezalandırılmaz. Örneğin, öldürmek kastıyla ateş ettikten sonra fail mağduru hastaneye götürerek ölmesini engellerse bu durumda öldürmeye teşebbüsten cezalandırılmaz, sadece yaralamadan cezalandırılır. Yani, gönüllü vazgeçme aslında teşebbüsten cezalandırılmanın bir istisnasını teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, özellikle icra hareketlerinin bitirildiği ve fakat sonucun önlendiği gönüllü vazgeçme durumunda, meydana gelen tehlike ve toplum düzeninin ihlali göz önüne alındığında failin cezalandırılmaması eleştirilmektedir. Özellikle, aşağıda da irdelenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararına konu olayda olduğu gibi failin gerçekleştirdiği eylem toplum düzenini ağır bir şekilde ihlal edebilir veya mağdur üzerinde derin izler bırakabilir. Dolayısıyla, ihlal ile bu ihlalin müeyyidesi olan ceza arasında olması gereken orantılılık bozulabilir. Bu durumda failin işlemeye kastettiği suçtan cezalandırılmaması bir takım adaletsizliklere yol açar. Neticede, gönüllü vazgeçme ile ilgili Yasa'mızdaki düzenleme üzerinde dikkatle çalışılmalı ve adaleti

* Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Müfettişi, ozcan.erdagoz@hsyk.gov.tr

¹ Gerçi öğretilerde icra hareketlerinin tamamlanmasından ve fakat neticenin gerçekleşmesinden önce gönüllü vazgeçme değil, etkin pişmanlığın söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Bu hususa ileride değinilecektir.

sağlayacak şekilde yeniden bir düzenleme yapılmalıdır. Aksi takdirde, kanun koyucunun suç politikasıyla gerçekleştirmeyi istediği amaç da hâsıl olmaz.

Anahtar kavramlar: Gönüllü vazgeçme, teşebbüs, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, icra hareketleri, etkin pişmanlık.

ABSTRACT

Every person is capable of committing a crime. Every person who commits an act which is defined as an offense in penal laws is penalized for that offense in a state governed by rule of law. This penalization is actually the greatest assurance for personal security and right to life. It may weaken a perpetrator's will to commit an offense, eventually preventing him/her from committing it altogether. This abandonment may occur either during the commission phase of the offense or after the execution of the offense, but before the fulfillment of the intention. With voluntary abandonment, the perpetrator is given a chance from the perspective of the crime policy. Under the Turkish Criminal Code, if the perpetrator has voluntarily not taken a crime s/he has intended to commit to completion or has prevented it from happening although s/he is capable of taking it to completion, then the perpetrator is rewarded and if his/her action so far does not constitute an offense, s/he is not penalized for the attempted offense. For instance, if after firing his/her gun with the intention of killing someone, the perpetrator takes the injured victim to a hospital, thereby saving him/her from dying, then s/he will not be punished for attempted murder, but only for bodily injury. In other words, voluntary abandonment constitutes an exception to sentences for attempt.

However, criticisms are voiced for the lack of any sentence in case of voluntary abandonment by which the perpetrator took the reprehensible act to its completion, but avoided its outcome, given the resulting danger and breach of social order. In particular, as in the case at hand concerning a decision by the General Penal Board of the Court of Cassation, the perpetrator's act may cause a serious breach of the social order or profoundly affect the victim. This may disrupt the proportionality between the breach and the penal sanction for that breach, leading to injustice, such as by failing to punish the perpetrator for the intended offense. Therefore, regulations concerning voluntary abandonment should be reviewed and revised to stress justice. Otherwise, lawmakers' intended purposes regarding the crime policy cannot be fulfilled.

Keywords: Voluntary abandonment, Attempt, General Penal Board of the Court of Cassation, Execution, effective remorse.

GİRİŞ

Gönüllü vazgeçme, teşebbüsten cezalandırılmanın bir istisnasını oluşturmaktadır. Gönüllü vazgeçme durumunda fail, ona kadar icra ettiği eylemler ayrı bir suç oluşturmuyorsa, işlemeyi kastettiği suçtan dolayı

cezalandırılmaz. Bu, kanun koyucunun izlediği ve esas aldığı suç politikasının bir sonucudur. Kanun koyucu böyle bir durumda failin cezalandırılmasını istememekte, başka bir tabir ile faili affetmektedir. Tabii, böyle bir sonucun doğması için de gönüllü vazgeçmeye ilişkin Yasa'nın öngördüğü şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu çalışmamızda Türk Ceza Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gönüllü vazgeçme genel hatlarıyla incelenecek ve akabinde de Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun konuya ilişkin bir kararı üzerinde durulacaktır.

I. GENEL OLARAK GÖNÜLLÜ VAZGEÇME

Gönüllü vazgeçme, failin kastettiği suçu işlemek için icra hareketlerine başladıktan sonra suçu işlemekten isteyerek vazgeçmesidir². Gönüllü vazgeçme 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; *“Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.”* Bu tanımla birlikte gönüllü vazgeçme ile teşebbüs arasında fark ortaya çıkmaktadır. Teşebbüs, suçun tamamlanmasının veya neticenin gerçekleşmesinin, failin elinde olmayan sebeplerle meydana gelmemesi olarak tanımlanmışken; gönüllü vazgeçme, failin iradi hareketi ile icra hareketlerinden vazgeçmesi veya kendi çabası ile suçun tamamlanmasını veya sonucun meydana gelmesini önlemesidir³.

765 Sayılı Yasa'nın 61/2. maddesinde de gönüllü vazgeçme düzenlenmişti. Söz konusu maddeye göre, *“Müteşebbis, cürmün efali icrayesinden ihtiyariyle vazgeçtiği, fakat tamam olan kısım esasen bir suç teşkil ettiği halde ancak o kısma mahsus ceza ile cezalandırılır.”* Görüldüğü gibi önceki Yasa, sadece eksik teşebbüs halinde, yani icra hareketlerinin sonlandırılmasından, başka bir ifade ile suçun tamamlanmasından önce gönüllü (ihtiyari) vazgeçmenin olabileceğini öngörmüştür. Ayrıca fail suç yolunda ilerlerken icra hareketlerini bitirmiş, ancak elinde olmayan nedenlerle neticeyi gerçekleştirilememişse tam teşebbüsten sorumlu tutulmaktaydı⁴. Yine, eski Yasa döneminde netice, failin çabası ile meydana gelmemiş ise etkin pişmanlık söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede etkin pişmanlık suç öncesi ve suç sonrası etkin pişmanlık olmak üzere ikiye

² HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2012, s. 342.

³ YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ ARTUÇ, Mustafa; Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt I, Adalt Yayınevi, Ankara 2010, s. 1061.

⁴ ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Nihat/BACAĞSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010, s. 450.

ayrılmaktaydı. Suç öncesi etkin pişmanlık, netice meydana gelmeden önceki pişmanlığı ifade ederken; suç sonrası etkin pişmanlık ise, neticenin meydana gelmesinden sonra failin pişmanlık göstererek, meydana gelen zararı tazmin veya aldığı malı iade etmesi gibi davranışlar sergilemesiydi⁵. 765 Sayılı Yasa'nın 523. maddesindeki durum bu son hale örnek idi. Buna karşılık, icra hareketlerinin tamamlanmasından sonra ve fakat neticenin meydana gelmesinden önce, yani tam teşebbüs durumunda, neticenin meydana gelmesini önleyen suç öncesi etkin pişmanlık ise 765 sayılı yasadaki düzenlenmemekteydi. Bu nedenle suç öncesi etkin pişmanlık söz konusu ise fail teşebbüsten cezalandırılmaktaydı⁶.

Yeni TCK düzenlemesinde ise, suç öncesi etkin pişmanlık gönüllü vazgeçme başlığı altında düzenlenmiştir. Suç sonrası etkin pişmanlık ise, genel bir hüküm olarak her suç için öngörülmemiş, ilgili suç tipleri için ayrı ayrı özel hükümler altında düzenlenmiştir. O halde kanun koyucu, yeni düzenleme ile netice gerçekleşene kadar olan aşamada, failin suç yolundan dönmesini gönüllü vazgeçme olarak kabul etmiştir⁷. Bu özellik nedeniyle 5237 sayılı TCK bakımından etkin pişmanlığın hukuki niteliği cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebep olarak ortaya çıkmaktadır⁸. Suçun icrası tamamlanıncaya, neticenin ayrı bir unsur olduğu durumlarda da netice gerçekleşinceye kadar gönüllü vazgeçme mümkündür⁹.

Gönüllü vazgeçmenin uygulanması, başka bir ifade ile kastedilen suçla ilgili teşebbüsün cezalandırılmaması için suçun tamamlanmamış olması zorunludur. Her ne kadar Kanun'da suçun tamamlanması veya neticenin gerçekleşmesinin önlenmesinden söz edilmiş ise de; aslında her ikisi de suçun tamamlanmadığı anlamına gelmektedir. Muhtemelen kanun koyucu sırf hareket suçları ile netice suçlarının ayrıca ifade edilmesi için bu şekilde bir düzenlemeyi öngörmüştür. Suç, sırf hareket suçlarında icra hareketlerinin tamamlanmasıyla, netice

⁵ SOYASLAN, Doğan; Teşebbüs Suçu, Kazancı Yayınevi, Ankara 1994, s. 145,

⁶ Özbek/Kanbur/Bacaksız/Doğan/Tepe, a.g.e., s. 450.

⁷ Özbek/Kanbur/Bacaksız/Doğan/Tepe, a.g.e., s. 450. Konu ile ilgili İtalyan Ceza Kanunu'na bakıldığında, etkin pişmanlık ile gönüllü vazgeçmenin ayrı düzenlendiği ve etkin pişmanlığın, sadece cezayı azaltan bir sebep olarak kabul edilmesine karşılık gönüllü vazgeçme bir cezasızlık sebebi olarak öngörülmüştür. Bknz: Hafızoğulları/Özen, a.g.e., s. 342-343.

⁸ ÖZGENÇ, İzzet; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler; Seçkin Yayınevi, 7. Bası, Eylül 2012, s. 454; ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 6. Tıpkıbası, Ankara 2012, s. 612. Gönüllü Vazgeçme, "kişisel cezasızlık nedeni" olarak da nitelendirilebilmektedir. Görüş için bknz: İÇEL, Kayıhan/ÖZGENÇ, İzzet/SOKULLU-AKINCI, Füsun/MAHMUTOĞLU, Fatih S./ÜNVER, Yener; İçel Suç Teorisi, 2. Kitap, 2. Baskı, Beyazıt, Eylül 2000, s. 358.

⁹ Özgenç, a.g.e., s. 453.

suçlarında ise neticenin meydana gelmesiyle tamamlanmaktadır. Dolayısıyla, vazgeçme, herhalde suçun tamamlanmasından önce gerçekleşmelidir. Kural bu olmakla birlikte Yasa'nın 41. maddesinde, vazgeçen iştirak halindeki failin, suç tamamlansa bile gönüllü vazgeçme hükümlerinden faydalanacağına ilişkin istisnai bir düzenleme de öngörülmüştür¹⁰.

Suç öncesi etkin pişmanlık, sadece hareket ve sonucun birbirinden ayrılabilirdiği maddi suçlarda ortaya çıkabilir. Zira failin vazgeçmeyi oluşturacak hareketleri yapması için hareket ile netice arasında bir zaman aralığına ihtiyaç vardır. Bu nedenle şekli suçlarda (sırf hareket suçlarında), suç öncesi etkin pişmanlık söz konusu olmaz. Örneğin iftira ve hakaret gibi suçlarda hareket yapıldığı anda sonuç gerçekleşeceğinden failin sonucu engellemesi mümkün değildir¹¹. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki şekli suçlarda icra hareketleri parçalara bölünemiyorsa, son hareket gerçekleşene kadar da gönüllü vazgeçme söz konusu olabilir. Örneğin, postane aracılığıyla gönderilen hakaret mektubu, muhataba ulaşana kadar gönüllü vazgeçme söz konusu olabilir.

Gönüllü vazgeçmenin niçin cezalandırılmadığına ilişkin başlıca teoriler hukuk teorileri ve suç politikası teorileri olarak ikiye ayrılırlar¹². Hukuk teorileri, failin gönüllü vazgeçmesi durumunda hukuka aykırılığın veya kastın ortadan kalktığını iddia etmekte, bunun sonucu olarak da faile ceza verilemeyeceğini belirtmektedirler¹³. Buna göre, gönüllü vazgeçme söz konusu olduğunda, suçun manevi unsuru olmadığından, daha doğrusu suç işlemeyi içeren eski kastın yerine, vazgeçmeyi içeren yeni kast kaim olduğundan faile ceza verilmez¹⁴. Suç politikası teorilerine göre ise, fail suç yolunun ortasında ihtiyari ile durduğunda, başka bir ifade ile icra hareketlerinden vazgeçtiğinde kamunun kendisini cezalandırmayacağını bilirse icra hareketlerini durdurmaya, suçu sonlandırmaya sevk edilmiş olur; aksi durumda fail icrayı bırakmasına rağmen cezalandırılacağını düşünürse bu durumda suç işlemeye teşvik edilmiş olur¹⁵. Suç politikası teorilerinden en bilineni ve kabul göreni “altın köprü” teorisidir. Buna göre, faile suç yolundan dönmesi durumunda cezasız kalacağı şeklinde güvence verilmeli, ona, geri dönüş için altın köprüler sunulmalıdır. Başka bir

¹⁰ Yaşar/Gökcan/Artaç, a.g.e., s. 1063.

¹¹ AKSOY, Pervin; Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s. 234.

¹² HAKERİ, Hakan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2012, s. 419; ERRA, Carlo; “Teşebbüste İhtiyarile Vazgeçme”, Tercüme Eden: Sahir Erman, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt X, Sayı:3-4, Kenan Matbaası, İstanbul 1945, s. 687.

¹³ İçel/Özgenç/Sokullu-Akıncı/Mahmutoğlu/Ünver, a.g.e., s. 354; Hakeri, a.g.e., s. 419.

¹⁴ Erra, a.g.e., s. 690.

¹⁵ Erra, a.g.e., s. 687.

ifade ile fail ödüllendirilmelidir¹⁶. Suç politikası teorisi birçok yönüyle savunulabilirse de özellikle, failin icra hareketlerinden vazgeçtiğinde, kanunun kendisini cezalandırmayacağını bilmesi durumunda suç işlemekten vazgeçeceğini iddia etmesi bakımından eleştirilebilir. Zira her ne kadar suç işleyen kişilerin cezalandırılması için, ceza kanununu bilmemek mazeret olarak kabul edilmese dahi¹⁷, her insandan ceza kanununda geçen gönüllü vazgeçmeyi bilmesi beklenemez. Bilmeyen kişinin de suç işlerken “şayet vazgeçersem kanun beni cezalandırmaz” şeklinde düşünmesi söz konusu olmaz. Kaldı ki, ne kadar canı olursa olsun, suç işlerken fail, belirli bir panik veya huzursuzluğa düşer. Suçlu psikolojisi ile panik halinde hareket eden failin, az önce belirtildiği gibi bir muhakeme içine girmesi de çoğu zaman mümkün değildir.

Türk Ceza Kanunu'nun kabul ettiği teori de suç politikası teorisidir. Nitekim madde 36'nın gerekçesinde “*Gerek icra hareketleri aşamasında gerekse icra hareketlerinin bitmesinden sonra, failin suçu gönüllü olarak tamamlamaktan vazgeçmesini teşvik etmek modern suç politikasının temel araçlarından biridir...*” denilmiştir¹⁸.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Kanun'un düzenlemesine göre teşebbüsten dolayı cezasızlık iki şekilde olmaktadır. Fail, ya suçun icra hareketlerinden veyahut tamamlanmasından gönüllü olarak vazgeçer. İcra hareketlerinden vazgeçme negatif bir özelliğe sahiptir. Bu durumda, ihmali suçlar hariç, failin aktif bir hareket yapmasına gerek olmayıp sadece devam ettiği suça ilişkin hareketten vazgeçmesi yeterlidir¹⁹. Sonucun gerçekleşmesi veya suçun tamamlanmasının önlenmesinde ise, sadece negatif bir duruş yetmez, aynı zamanda failin icra hareketlerinin bitmesine rağmen suçun tamamlanmasını veya neticenin meydana gelmesini aktif bir çaba ile engellemesi gerekir.

Vazgeçmenin gönüllü olup olmadığı, başka bir ifadeyle vazgeçmenin ne zaman ihtiyari, yani kendiliğinden olduğu hususu kesin olarak belirlenmelidir. Vazgeçme, harici veya dahili sebeplerle vuku bulabilir. Harici sebepler ise maddi veya manevi olabilir²⁰. Maddi sebepler, failin seçmiş olduğu vasıtaları tamamıyla kullanabilmesine mani olan ve kendisinin maddi faaliyetini felce uğratarak,

¹⁶ Hafızoğulları/Özen, a.g.e., s. 344; Hakeri, a.g.e., s. 419; İçel/Özgenç/Sokullu-Akıncı/Mahmutoğlu/Ünver, a.g.e., s. 356.

¹⁷ 5237 sayılı Yasa'nın 4. maddesine göre; ceza kanunlarını bilmemek, mazeret sayılmamaktadır.

¹⁸ Özgenç, a.g.e., s. 449.

¹⁹ TOROSLU, Nevzat; Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2010, s. 273; PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer; Türk Ceza Kanunu Yorumu, Yayın Matbaacılık, Ankara 2007, s. 408.

²⁰ DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt I, 13. Bası, İstanbul, Kasım 1997, s. 449; Erra, a.g.e., s. 703-715;

gerek kendi şahsı gerekse kullandığı vasıta üzerinde tesir icra edebilen sebepler olarak ifade edilebilir. Bir kimsenin failin kolunu tutması, kilit açmak için kullanılan anahtarın kilit içinde kırılması, mağdurun karşı koyması sebebiyle cinsel ilişkinin meydana gelmemesi gibi sebepler, suçun gerçekleşmesini önleyen maddi sebeplere örnek olarak verilebilir. Bu sebepler ister tamamen tesadüfi olsun isterse üçüncü şahısların iradesine bağlı olsunlar, faili, durmağa mecbur eden sebeplerdir. Bu durumda, vazgeçme gönüllü olmadığından faili cezalandırmak gerekir²¹. Failin iradesi üzerinde etki yapan ve giriştiği işten vazgeçmesini sağlayan sebepler ise manevi sebepler olarak ifade edilmektedir. Bunlar da maddi sebepler gibi tesadüfi olabilir veya üçüncü kişilerin iradesinden kaynaklanabilir. Suç işlendiği sırada birtakım kimselerin hızla geldiklerini duyarak korkuya kapılma veya mağduru öldürecekken onun yalvarmalarına kanarak merhamet duygusuna kapılma gibi. İhtiyarilik tabiri hukuken dar bir kavram olup, failin sadece kendi kendine karar vermiş olduğu bir hareketi değil serbest, yani zorlanmamış bir kararın mahsulü olan bir hareketi ifade eder. İşte manevi sebepler bağlamında failin iradesini zorlayan ve zorlamayan sebepler olmak üzere ikili bir ayrıma gitmek gerekir. Fail, şayet iradesini zorlayan bir sebepten dolayı vazgeçmişse, bu, serbest bir kararı içermediğinden vazgeçme ihtiyari sayılmaz ve fail cezalandırılmalıdır. Harici manevi sebeplerle failin iradesinin ne zaman zorlandığı ise şu şekilde tespit edilebilir: Şayet fail, bu sebebin etkisi ile önceden almış olduğu suç işleme kararını tekrar ele almaya karar vermiş ve bu suç işleme kararının yerine, “faideli bir şekilde ve hususi hiçbir tehlikeye maruz kalmaksızın” bitirebileceği halde, işlemekte olduğu eylemi terk etmek kararını ikame eylemeye yönelmişse vazgeçme ihtiyaridir. Fail icra hareketleri bitmeden veya netice gerçekleşmeden önce geri dönerse, yani illiyet bağını bizzat kendisi “frenlerse” serbest ve zorlanmamış bir iradenin sonucunda meydana gelmiş bir vazgeçme söz konusudur. Buna mukabil, fail bu sebebin etkisi ile “yakalanmak veya cezalandırılmak korkusu” nedeniyle veya “girişmiş olduğu işi faideli bir surette neticelendirememek” düşüncesiyle eylemi sonlandırmamışsa, vazgeçme ihtiyari değildir. Bu durumda, yakalanmak veya cezalandırılmak korkusu ya da cürmi hareketi sonuçlandırabilmek hususundaki zorluk veya imkansızlık, failin iradesi üzerinde, işin tehlikeli veya neticenin şüpheli olmasına binaen, aksi halde neticelendireceği bir faaliyetten geri çekilmeğe karar vermesini mucip olacak şekilde etki meydana getirir. Vazgeçmenin ihtiyari olup olmadığını tespit etmek için, hususi fiili durumu

²¹ Dönmezer /Erman, a.g.e., s. 449; Hakeri, a.g.e., s. 424; Erra, a.g.e., s. 706; İçel/Özgenç/Sokullu-Akıncı/Mahmutoğlu/Ünver, a.g.e., s. 362.

değil, failin içinde bulunduğu ruh haletini göz önünde bulundurmamak gerekir. Dolayısıyla gerçekte icra hareketlerini rahatça ikmal edebileceği bir imkan mevcutken kendisi bu hareketlerle faydeli bir şekilde devam edemeyeceğini zannederek (gayesine erişebilmesinin imkansız bulunduğunu düşünerek) vazgeçmiş olursa bu vazgeçme failin teşebbüsten cezalandırılmasına engel değildir. Örneğin eve hırsızlık amacıyla giren fail köpeğin havlamasından korkarak kaçarsa, evde hiç kimsenin bulunmaması halinde, faydeli bir şekilde hareketine devam edebileceği iddia edilemeyeceğinden vazgeçme ihtiyari değildir. Burada fail hırsızlık yapmak istemediği için değil, görüldüğünü zannederek kaçmıştır. Buna karşılık gerçekte failin hareketini sonuçlandırmasının mümkün olmadığı halde, bu durumu bilmeyerek fiilden vazgeçmiş olursa, bu durumda fail teşebbüsten cezalandırılmaz²². Dahili (iç) sebeplerle vazgeçmede ise karşımıza ihtiyari ile vazgeçme ile samimi vazgeçmenin aynı şey olup olmadığı hususu çıkmaktadır. Belirtmek gerekir ki, ihtiyari ile vazgeçme samimi vazgeçmeyi de kapsayan bir kavramdır. Samimi hareket, “her türlü harici sebepten mücerret olarak”, belirli bir şekilde harekete geçmeye karar verebilmek hususundaki iktidardır. Samimi hareket, aynı zamanda ve daima ihtiyari olduğu halde, ihtiyari hareket her zaman samimi olmayabilir. Samimi harekette fail icra etmekte olduğu eylemden tamamen dahili mülahazalarla, yani harici hiçbir zorlamanın etkisi olmaksızın vazgeçmektedir. İhtiyari harekette ise fail dahili sebeplerle değil, irade üzerinde cebir vaki olmamak şartıyla, harici sebeplerle (bu üçüncü kişinin tavsiyesi veya iknası da olabilir) vazgeçmektedir²³. Hemen belirtmek gerekmektedir ki, teşebbüsten cezalandırılmamak için samimi vazgeçme aranmamakta, harici hiçbir zorlamadan kaynaklanmamak şartıyla ihtiyari vazgeçme kafi görülmektedir. İç sebepler, gerçek pişmanlık, acıma, işin manevi ağırlığı nedeniyle duyulan kötümserlik, suçun işlenmesinin başka zamana bırakılması, yakalanmak ve cezalandırılmak korkusu olarak belirtilebilir. Bu gibi sebeplerle vazgeçme, herhangi bir dış amilin etkisi olmaksızın gerçekleşmiş olmalıdır. Aksi halde fail teşebbüsten cezalandırılır²⁴.

“İhtiyar” kavramı, “serbest irade” ile aynıdır. Bu nedenle vazgeçmenin sadece iradi olması yetmez, aynı zamanda serbest olması gerekir. Bir dereceye kadar “ihtiyar” kavramı “icbar” (zorlama)ın zıddıdır. Dıştan gelen maddi veya manevi bir baskı altında teşebbüsten vazgeçen failin hareketi iradi sayılabilirse de

²² Erra, a.g.e, s. 702-710.

²³ Erra, a.g.e., s. 698.

²⁴ Dönmezer /Erman a.g.e., s. 448.

ihtiyari bir vazgeçme sayılmaz. Zira fail vazgeçme kararını harici tazyikin oluşturduğu mutlak veya göreceli bir zorunluluk altında almıştır²⁵.

Bir görüşe göre, şayet fail “sonucu gerçekleştirebileceğim halde bunu istemiyorum” diyorsa vazgeçme gönüllü; buna karşılık “sonucu gerçekleştirmek istiyorum, ancak yapamıyorum” diyorsa bu durumda vazgeçme gönüllü değildir. Önemli olan failin kendi vereceği kararın üzerinde hâkimiyetinin bulunmasıdır²⁶. Ancak “sonucu gerçekleştirebileceğim halde bunu istemiyorum” şeklindeki görüş haklı olarak eleştirilmiştir. Zira, örneğin, mağdura ateş etmek üzereyken polis sirenlerini duyan fail, hareketlerini bu aşamada yarım bıraktığında, “sonucu gerçekleştirebileceğim halde bunu istemiyorum” diyerek gönüllü vazgeçmeden yararlanabilecektir²⁷.

Diğer bir görüşe göre, fail suç kararını sonuna kadar götürebilecek durumda olmasına rağmen icrayı yarıda bırakmış, nedensellik bağlantısını kendisi frenlemişse veya icrayı bitirmesine rağmen, suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemişse, bu şartlardaki vazgeçme gönüllüdür²⁸.

Başka bir görüşe göre ise, gönüllü vazgeçmenin saptanması psikolojik bir araştırmadan ziyade normatif bir araştırmayı gerektirir. Eğer fail suçlu mantığına göre olay anında yakalanma ve bunun sonucunda cezalandırılma tehlikesini göze alamadığından dolayı suç yolunda ilerleyemiyorsa, vazgeçme gönüllü olmamaktadır. Zira bu durumda fail suçlu kişinin mantık çerçevesi içinde hareket etmekte, bu nedenle hukuk düzenince cezalandırılmayı hak etmektedir. Örneğin hırsızlık için girdiği evde bir köpeğin havlaması sonucu fail, evdeki kişilerin uyanıp kendisini yakalayabileceklerini düşünerek hareketlerine devam etmediği takdirde, suçlu mantığına uygun olarak hareket ettiği için, eylemine son vermesi gönüllü vazgeçmeyi oluşturmaz. Buna mukabil, şayet fail ortada somut ve gerçek bir tehlike veya risk olmadan, herhangi bir nedenle korkuya kapılıp evden uzaklaşırsa, bu durumda, fail suçlu mantığının gereği olarak makul olmayan bir davranışta bulunduğundan gönüllü vazgeçmeden faydalanır. Böylece failin vazgeçmesi, hukuk düzeninin sınırlarına dönüşü ifade ediyorsa vazgeçme gönüllüdür. Buna göre gönüllü vazgeçme

²⁵ EREM, Faruk/DANIŞMAN, Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin; Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, 1997, s. 317.

²⁶ Özbek/Kanbur/Bacaksız/Doğan/Tepe, a.g.e., s. 451; Hakeri, a.g.e., s. 423.

²⁷ İçel/Özgenç/Sokullu-Akıncı/Mahmutoğlu/Ünver, a.g.e., s. 363.

²⁸ Dönmezer /Erman, 449; Hakeri, a.g.e., s. 423.

konusunda moral-ahlaki değil suç politikaları açısından bir değerlendirmeyi ön planda tutmak gerekir²⁹.

Vazgeçme sebebi mağdura duyulan merhamet, ceza ve yakalanma korkusu, suçun işlenmesinin başka zamana tehiri gibi saikler olabilir. Bu saikler, kendilerini doğuran duruma göre farklı hukuki ehemmiyete sahiptirler. Örneğin hırsızlık yapmak amacıyla eve giren fail şayet dışarıdan gelen bir köpek sesi veya içeriden gelen bir ayak sesi ile yakalanma korkusuna kapılıp eylemini tamamlayamamışsa burada korkunun saiki dış sebep ve tazyiktir. Fakat, fiili icra ederken failde beliren yakalanma korkusu, hiçbir dış sebebe ve bu sebebin oluşturduğu tazyike dayanmaksızın, kendi derununda beliren bir korkuysa, bu durumda, korkunun saiki iç sebep ve tazyiktir. Birinci halde ihtiyari vazgeçme söz konusu olmazken, ikinci halde ihtiyari vazgeçme söz konusu olmaktadır³⁰. HAFIZOĞULLARI'na göre 5237 sayılı Yasa vazgeçmenin saikine bakmamıştır; fakat engel neden ile karşılaşılması durumunda korkarak eylemine son veren failin ihtiyari ile vazgeçtiği söylenemez³¹.

Failin vazgeçmesinde, fiilinin hemen keşfedileceği ve cezalandırılacağı korkusu da saik teşkil edebilir. Keşfedilme, başkasının failin işlediği suçu fark ederek onun cezai takibata maruz bırakacağı endişesinin fail tarafından duyulmasıdır. Bu durumda vazgeçme genellikle gönüllü değildir. Somut olaya göre bu değerlendirilmelidir³².

Buraya kadar anlatılanlar, suç yolunda ilerleyen bir failin, işlemekte olduğu suçun hem icra hareketlerinden vazgeçmesi hem de suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesinin önlenmesi aşamalarında geçerli olmakla beraber, kanun koyucu sonucun önlenmesi bakımından gönüllü vazgeçme şartlarının oluşması için, failin, ek olarak sonucun gerçekleşmesini önlenmesi bakımından, ciddi çaba içinde olmasını aramıştır. Şimdi aşağıda bu hususu ve bu çerçevede yakın zamanda Ceza Genel Kurulu'nca verilen bir içtihadı incelemeye çalışacağız.

²⁹ SÖZÜER, Adem; Suça Teşebbüs, Kazancı Kitap, İstanbul 1994, s. 249; İçel/Özgenç/Sokullu-Akıncı/Mahmutoğlu/Ünver, a.g.e., s. 363-364.

³⁰ Erra, a.g.e., s. 700-702; Hakeri, a.g.e., s. 424.

³¹ Hafizoğulları/Özen, a.g.e., s. 343-344; Erem/Danışman/Artuk, a.g.e., s. 318.

³² Toroslu, a.g.e., s. 274; Hakeri, a.g.e., s. 426.

II. SUÇUN TAMAMLANMASININ VEYA SONUCUN GERÇEKLEŞMESİNİN ÖNLENMESİNDE “FAİLİN KENDİ ÇABASI” FAKTÖRÜ

Gönüllü vazgeçme, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 36. maddesinde; “*Fail, ...kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz...*” şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde de “...icra hareketlerinin bitmesinden sonra gönüllü vazgeçmenin kabulü için, vazgeçenin suçun tamamlanmasını önlemek bakımından ciddi bir çaba göstermesi gerekmektedir..” denilmiştir. Düzenlemeden de anlaşıldığı gibi suç öncesi (sonucun gerçekleşmesinden veya suçun tamamlanmasından önce) gönüllü vazgeçme, icra hareketlerinin tamamlanmasından sonra, sonucun failin kendi çabası ile önlenmesidir. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu, aslında etkin pişmanlık olarak bilinmesine rağmen 5237 sayılı TCK sistematığında gönüllü vazgeçme olarak düzenlenmiştir³³.

Maddede geçen “çaba” sözcüğü, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “Herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, zorlu, sürekli çalışma, gayret, ceht, efor” olarak tanımlanmaktadır³⁴.

“Çaba” kavramının tanımından da anlaşılacağı gibi failin sonucu önlemede aktif davranışlarda bulunması gerekir. Başka bir ifadeyle “çaba” pozitif ve eylemlî bir hareketi ifade etmekte; pasif davranış, o an için fikrini değiştirme veya sadece hareketsiz kalma gönüllü vazgeçmeden yararlanmaya yeterli olmamaktadır. Fail, icra hareketlerini bitirdikten sonra, mağduru kurtarmaya çalışan üçüncü kişiyi engellemese ve üçüncü kişinin bu davranışını onaylasa dahi, sonucu önlemeye yönelik aktif bir davranışı olmadığından gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanamaz. Böylece failin bilinçli ve istekli olarak sonucu meydana getirmeye uygun nedensel süreci kesmesi zorunluluktur. Buradaki davranış, failin iradesinin bir ürünü olmalı ve netice gerçekleşmemelidir. Fail, neticeyi kendi aktif ve iradi davranışı sonrasında önlemiş ve fakat teşebbüsünü gizlemeye çalışmışsa, bu durumda da gönüllü vazgeçmeden yararlanmasına engel yoktur³⁵. Bu açıklamalar ışığında aslında Kanun gerekçesinde “ciddi çaba” ifadesinin kullanılmasına da gerek yoktur. Zira “çaba” kavramı zaten yapılması gereken pozitif davranışları, cehd ve gayreti ifade eder. Bununla birlikte gönüllü vazgeçmede aranacak “çaba”nın anlamını kuvvetlendirmek ve uygulayıcıların

³³ Hafizoğulları/Özen, a.g.e., s. 342; Aksoy, a.g.e., s. 228.

³⁴ <http://www.tdk.gov.tr/>

³⁵ TOZMAN, Önder; Suça Teşebbüs, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008, s. 259.

dikkatini çekmek için bu şekilde bir vurgu yapılması kanun koyucu tarafından düşünülmüş olabilir. Dolayısıyla bir pozitif hareketin “çaba” olarak nitelendirilebilmesi için dar yorum yapılmalı, pozitif bir görüntü taşıyan sıradan her davranış “çaba” olarak nitelendirilerek gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükmün uygulama alanı genişletilmemelidir.

Benzer şekilde, fail neticeyi önlemek için birtakım hareketler yapmış fakat bu hareketler etkisiz kalmış ve neticenin meydana gelmesi sadece mağdur tarafından önlenmişse vazgeçme yoktur. Bu demektir ki, vazgeçme için failin önlemeye yönelik niyetinin olması sadece yeterli olmayıp, önlemenin fiili olarak gerçekleştirilmesi de gerekir³⁶. Başka bir ifade ile failin, sonucu gerçekleşmesini önlemeye yönelik çabalarıyla sonuç arasında illiyet bağı olmalı ve bu çabalar sonucunda sonucun meydana gelmesi önlenmelidir.

Fail, işlemeye kastettiği suçun icra hareketlerini tamamladıktan sonra, olay yerinden ayrılmış ve fakat sonrasında geri gelerek mağduru kurtarmaya yönelik hareketleri yaparak sonucu engellemişse gönüllü vazgeçmeden yararlanır. Sonucun artık önlenemeyecek duruma gelmesine kadarki herhangi bir aşamada fail mağduru kurtarmaya yönelik hareketleri yapma imkânına sahiptir. Tabii o ana kadar, failin katkısı olmaksızın üçüncü kişilerin yardımı sonucu sonuç önlenmişse, fail gönüllü vazgeçmeden yararlanamaz. Fail, yanlışlıkla veya bilinçsizce neticenin meydana gelmesini önlemişse, sonucu önlemeye yönelik aktif bir çaba söz konusu olmadığından vazgeçmeden faydalanamaz. Burada önemli olan iradiliktir. Örneğin fail, mağduru öldürdüğünü zannederek, polisi cesedi götürmesi için aramış ve olay yerine gelen polis tarafından mağdurun ölmediği tespit edilmiş ve akabinde hastaneye kaldırılarak mağdur kurtarılmışsa, bu durumda gönüllü vazgeçmenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Fail yanlışlıkla, yani irade dışı olarak mağdurun kurtarılması sürecini başlatmıştır³⁷.

Failin, gönüllü vazgeçmeden faydalanabilmesi için mağdura mutlaka kendisinin müdahalede bulunması şart değildir. Önemli olan, failin iradesine bağlı olarak yapılan çabalar sayesinde sonucun önlenmiş olmasıdır. Bu açıdan üçüncü kişilerin müdahalesi sonucu neticenin önlenmesinde de vazgeçme mümkün olabilir. Yeter ki üçüncü kişiler, failin iradesi ve yönlendirmesi sayesinde olaya müdahale etmiş ve sonucu önlemiş olsunlar. Örneğin, doktorun, itfaiyenin çağrılmasında olduğu gibi³⁸.

³⁶ Soyaslan, a.g.e.,s. 148; Aksoy, a.g.e., s. 231.

³⁷ Tozman, a.g.e., s. 260.

³⁸ Tozman, a.g.e., s. 261.

Suç öncesi gönüllü vazgeçmede, icranın tamamlanmış olması ve fakat sonucun gerçekleşmemesi gerekmektedir. Şayet sonuç kısmen veya tamamen meydana gelmişse vazgeçme uygulanmaz³⁹. Fail, kendi iradesi ile isteyerek sonucun gerçekleşmesini önlemelidir. Eğer fail, müdahale etmeseydi sonuç meydana gelebilecek, fakat failin çabası sonucu sonuç önlenmişse vazgeçme vardır ve kaynağı iradedir⁴⁰.

Failin, sonucu önleme hususundaki iradesi, gönüllü olmalıdır. Ancak bu gönüllülüğün gerçek anlamda bir pişmanlığı ifade etmesi gerekmemektedir. Fail, korktuğu veya kin duyduğu veya daha uygun koşullarda suçu işlemeyi düşündüğü için sonucu önleyebilir. Önemli olan, failin suçu işleyebilme iktidarına sahipken sonucu önlemek için olumlu bir çaba içine girmesidir⁴¹. Buna karşılık, ayrıntıları yukarıda ifade edildiği gibi suçüstü yakalanma tehlikesinden dolayı veya tanıklar tarafından görüldüğünün farkına vardığı için hareketine devam etmeyen fail isteyerek vazgeçmiş veya sonucu önlemiş olmaz⁴².

Suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini önleyecek çabanın niteliğinin ne olacağı, başka bir ifade ile hangi şekildeki davranışın aktif davranış (çaba) olarak kabul edileceği konusunda Alman doktrininde iki temel görüş bulunmaktadır. Birincisi, önlemenin varlığı için failin, neticeyi önleyecek muhtemel araçlardan en iyisini seçmesini şart koşan teori olarak ifade edilen optimal/en iyi performans teorisi; ikincisi ise, failin, önleme kastıyla sadece sonucun önlenmesine götürecek bir nedensel süreci devreye sokmasını, en azından başka bir nedensel süreçle birlikte bunu gerçekleştirmesini yeterli gören şans açma/meydana getirme teorisidir⁴³.

En iyi performans teorisi, somut olayda neticeyi engellemeye en azından nedensel sürece diğer davranışlarla birlikte katılan ve neticeyi önlemeye yönelik her hareketi yeterli görmemektedir. Alman Ceza Kanunu'nun 24. maddesinde, “Eğer fiil vazgeçenin bir eylemi olmaksızın (ondan bağımsız nedenlerle) tamamlanmazsa, vazgeçen, fiilin tamamlanmasını önlemek için gönüllü ve ciddi çaba gösterirse ceza almaz.” denilmektedir. En iyi performans teorisi savunucuları, bu maddedeki “ciddi çaba” ifadesine istinat ederek, failin, somut olayda erişme imkanına sahip olduğu bütün kurtarma tedbirlerini devreye

³⁹ Soyaslan, a.g.e.,s. 147.

⁴⁰ Soyaslan, a.g.e.,s. 148.

⁴¹ Toroslu, a.g.e., s. 274; Aksoy, a.g.e., s. 231.

⁴² Toroslu, a.g.e., s. 274

⁴³ Tozman, a.g.e., s. 261.

sokmasının zorunlu olduğunu, başka bir ifade ile optimal kurtarma hareketini yapmasının gerektiğini ileri sürmektedirler. Failin en iyi kurtarma imkânlarını kullanması zorunluluğu vardır. Bundan dolayıdır ki, “yarım gönülle” yapılan ve rasyonel olmayan davranışlar yeterli değildir. Alman Federal Yüksek Mahkemesi 1975 yılından önce verdiği bir kararında; öldürmek amacıyla evde eşini bıçaklayan failin icra hareketlerini tamamladıktan ve evden ayrıldıktan sonra annesini arayarak eşini bıçakladığını ve gereğini yapmasını istediğini belirtmesi üzerine, annesinin mağdurun bıçaklandığı dairenin bulunduğu apartmandaki yakınlarına haber vermesi üzerine, onlar tarafından ambulans çağrılarak hastaneye kaldırılması ve akabinde hayatta kalması olayında, failin mağdurun kurtulması için nedensel süreci başlatmasını yeterli görmemiştir. Mahkeme, failin mağdura ilk yardımda bulunmadığını, ancak daireden çıktıktan sonra başkalarını haberdar ettiğini, somut bir tedbir almadığını ve acele davranmadığını ileri sürerek failin gönüllü vazgeçmesini kabul etmemiştir. Yine başka bir olayda, eşini hayati tehlike geçirecek şekilde yaralayan, ancak sonradan pişman olarak eşini bir hastanenin 100 metre kadar yakınına bırakan failin eyleminde de Mahkeme gönüllü vazgeçmeyi kabul etmemiştir. Mahkeme'ye göre, fail, yakalanma korkusu olsa da mağdurun en iyi önleme imkânlarıyla hayatta kalmasına gayret etmeli, yetersiz olabileceğini tahmin ettiği kurtarmaya yönelik davranışlarla yetinmemeli ve aktif davranışlarla önüne geçebileceği bir sonucun önlenmesini sadece tesadüflere bırakmamalıdır. Fail kaçınabileceği sonucun gerçekleşmesini göze almamalı, başka bir ifade ile “ister ölsün ister kurtulsun” şeklinde bir davranış sergilememelidir. Mahkeme, yukarıda belirtilen her iki olayda da daha fazlasını yapma imkanı varken yapmayan, başka bir ifade ile en iyi performansı göstererek elinden geleni yapmayan faili sorumlu tutmuş ve gönüllü vazgeçmeden yararlandırmamıştır. En iyi performans teorisi Alman Ceza Kanunu'nun vazgeçmede optimal bir davranışı aramadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir⁴⁴.

Buna karşılık, şans açma teorisi ile ilgili de verilmiş yargısal kararlar vardır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi, eski eşinin evinde yangın çıkaran ve fakat evde uyuyan çocuklara acıyarak o sırada karısının oturmaya gittiği komşusunu arayarak, yangından bahsetmeksizin eski eşinin eve gitmesini söyleyen ve akabinde kadının itfaiyeyi çağırmasıyla yangının söndürülmesine sebep olan failin gönüllü vazgeçmiş olduğunu kabul etmiştir. Yüksek Mahkeme “iradi olarak devreye sokulan, en azından diğer nedensel süreçlerle birlikte etkili olan nedensel sürecin vazgeçme için yeteceği” formülünü kullanarak karar

⁴⁴ Tozman, a.g.e., s. 262-264.

vermiştir⁴⁵. Ancak Yüksek Mahkeme'nin bu kararına katılmak güçtür. Zira şayet “gönüllü ve ciddi çaba” bir ölçüyse failin burada ciddi bir çabasının olduğunu söylemek imkânsızdır. Hatta, failin buradaki davranışını bir “çaba” olarak nitelenebilecek zordur. Olsa olsa zayıf bir davranış denilebilir.

Özellikle, son örnekten yola çıkacak olursak gönüllü vazgeçmenin tespiti için şans açma teorisini kabul etmek mümkün değildir. Zira gerek Alman Ceza Kanunu, gerekse Türk Ceza Kanunu suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini önlemede “çaba” aramaktadır. Sadece kelime lafzına dahi bakılsa, failin hareket tarzının nasıl olması gerektiği ortaya çıkacaktır. Diğer taraftan, en iyi performans teorisini de bütün bütün kabul etmek bazı durumlarda adaletsizliklere yol açabilir. Zira, önemli olan, failin ciddi çabasının meydana getirdiği güçlü bir nedensellik ile sonucun önlenmesidir. Yoksa fail, kendi çabası ile sonucu önlemişken, kullandığı ve sonucu elde ettiği araç göre, o an için daha iyi bir araç veya yolu kullanarak niçin hareket etmediğini sorgulamak maksadı aşan bir tutum olur. Kaldı ki kanun koyucu, Yasa'da ciddi çabadan bahsetmiş, fakat ciddi çaba sayılabilecek pozitif davranışların hangisinin bu kapsamda olduğunu ifade etmemiştir. Başka bir ifade ile Yasa'da sonucu önlemeye yönelik ciddi pozitif davranışlar arasında bir ayırım yapılmamıştır. Önemli olan sonucun önlenmesidir. Dolayısıyla en iyi performans teorisi, yukarıda anlatıldığı şekliyle kabul edilmemelidir. Kanımızca her somut olayı ayrı değerlendirmek gerekir. Failin sonucu önlemeye yönelik sergilediği pozitif davranışlar ile kastını birlikte göz önüne almak gerekir. Şayet, fail fiili gerçekleştirmiş ve sonucun gerçekleşmesini o an için istemediğinden, meydana gelmesi muhtemel sonucun meydana gelmesini önlemek için, bizzat veyahut üçüncü kişileri doğrudan harekete geçirerek mağdura müdahale etmiş ve işlenmesi amaçlanan fiillerin etkisini ortadan kaldırmak için aktif çaba (sonucu engellemeye yetecek pozitif davranışlar) içinde bulunmuş ise ciddi çaba içine girilmiş demektir. Burada fail, maddi ve manevi olarak yoğun bir çaba içine girmiş ve eski hali geri getirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla, failin çabasıyla değil, basit tesadüfler ile veya pozitif sayılabilecek cılız bir takım davranışlarla gönülsüz olarak eylemler gerçekleştirilmişse gönüllü vazgeçme yoktur. Nitekim kanun koyucu, “çaba” kavramına, cılız sayılabilecek bir takım pozitif davranışların dahil olmadığını ifade etme adına, 5237 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin gerekçesinde, maddenin uygulanmasında aranacak çaba'nın ciddi olması gerektiğini açıkça ifade etmiştir. Hangi pozitif davranışın bu kapsamda

⁴⁵ Tozman, a.g.e., s. 266.

çaba sayılacağı her somut olaya göre uygulayıcılar tarafından değerlendirilmelidir.

Belirtmek gerekir ki gönüllü vazgeçmeye ilişkin Kanun'umuzdaki düzenleme aşırı bir düzenlemedir. Şöyle ki, öldürme kastıyla mağdura ateş eden ve fakat isabet ettiremeyen fail adam öldürmeye teşebbüsten, isabet ettirerek vuran ve fakat hastaneye kaldırarak kurtulmasını sağlayan yaralamadan sorumlu olacaktır. Ayrıca burada yaralamanın da kast açısından oluşup oluşmadığı şüphelidir⁴⁶. Dolayısıyla, bu maddeyi ilgilendiren olaylarda mağdur –şüpheli haklarının dengeli bir şekilde sağlanması yargı mensupları üzerine önemli bir görev olarak düşmektedir.

Esasında, nasıl ki, etkin pişmanlık Kanun'umuzdaki her bir suç için ayrı ve ilgili suçun düzenlendiği bölümde bir cezadan indirim sebebi olarak öngörülmüş ise, suç öncesi gönüllü vazgeçme de aynı şekilde düzenlenebilirdi. Böylece, belirli oranlarda indirim yapılması açısından hakimın takdir yetkisi olur ve bu şekilde hakim olayın niteliğine, suçun işleniş şekline veya vahametine göre indirim oranını uygulayabilirdi. Bu şekilde, kanun koyucunun arzu ettiği suç politikasına da aykırı davranılmış olmazdı.

Şimdi bu çerçevede Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararını inceleyeceğiz.

III. “ÇABA” KAVRAMI İLE İLGİLİ OLARAK YCGK'NUN YAKLAŞIMI

Karara⁴⁷ konu olay Adana ilinde gerçekleşmiştir. Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan iddianamede özetle; sanık Y.B.'nin müşteki S.S. ve kız arkadaşları H. ile birlikte 26/10/2009 tarihinde abisine ait mali müşavirlik bürosuna gittikleri, söz konusu büronun bir odasında müştekinin, kız arkadaşı H. ile cinsel ilişkiye girdiği, bir süre sonra müşteki ve H.'nin sanığın bulunduğu odaya geldiklerinde sanık ile müştekinin tartıştıkları ve sanığın, müştekiyi dokuzu hayati tehlike oluşturacak tarzda 24 yerinden bıçakla yaraladığı, sanığın bu şekilde müştekiyi öldürmeye teşebbüs ettiği iddiasıyla kamu davası açıldığı, açılan kamu davası sonucunda sanığın Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 19/04/2011 tarih ve 152-191 sayılı kararıyla, savcılık mütalaası ile uygun olarak, adam öldürmeye teşebbüsten cezalandırıldığı anlaşılmıştır.

Mahkemenin maddi olayı kabulü, iddianamede anlatıldığı gibi olmuştur. Sanık, mağduru yaraladıktan sonra kurtarılması için polisi ve yakınlarını aradığını,

⁴⁶ Hafizoğulları/Özen, a.g.e., s. 343; Pervin, a.g.e., s. 233.

⁴⁷ YCGK'nun 28/02/2012 T. ve E.: 2011/1-692, K.: 2012/60 sayılı içtihadı.

üzerindeki ceketi çıkartarak yaralarına bastırıp tampon yapmaya çalıştığını, istemesi halinde mağduru öldürmesinin mümkün olduğunu, gönüllü vazgeçme durumunun söz konusu olduğunu ileri sürmesine rağmen, mahkeme, “24 adet bıçak yarasının bulunması karşısında, sanığın açığa çıkan eyleminin kasten adam öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturacağı, tüm bu eylemleri tamamladıktan sonra sanığın eylemlerinin yoğunluğu ve mağdurdaki yaraların yeri ve niteliği nazara alındığında, sanığın eyleminden ihtiyari ile vazgeçmesinin söz konusu olamayacağı, sanığın açığa çıkan eyleminin kasten öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturacağı” gerekçesiyle savunmayı kabul etmemiştir.

Temyiz üzerine karar Yargıtay 1. Ceza Dairesi’ne intikal etmiş ve söz konusu Daire 16/02/2011 tarih ve 2010/6188 E., 2011/798 K. sayılı kararıyla olayda gönüllü vazgeçme olduğu gerekçesiyle mahkeme kararını bozmuştur⁴⁸.

Daire’nin bozma kararına karşı, ilk derece mahkemesi önceki kararındaki benzer düşüncelere dayanarak direnmiştir. Mahkeme, gerekçesini, olaya ilk müdahaleyi yapan ve olayın meydana geldiği binada güvenlik görevlisi olarak görev yapan tanık S.O.’nun beyanına ve olayın vahametine dayandırmıştır⁴⁹.

⁴⁸ Daire gerekçesinde; “Oluşa, dosya kapsamına, delillere, tanık Selçuk Oruç’un anlatımlarına, Adli Tıp Şube Müdürlüğü’nün 02.12.2009 tarihli raporuna ve polis’in 26.10.2009 tarihli tutanak içeriğine göre, olay gecesi eski arkadaş olan sanık ile mağdur arasında kız meselesinden çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi nedeniyle sanığın tahrik altında mağduru 24 yerinden bıçakladığı, sonrasında yoğun gayretle yardım etmeye çalıştığı, buldukları binanın güvenlik görevlisi olan tanık Selçuk’a durumu söyleyerek yardım istediği, 155 polis imdat ve 112 acil telefonlarını aradığı, sokağa çıkarak o sırada tesadüfen oradan geçen polis ekibini durdurup, arkadaşını bıçakladığını yardım etmek istediğini söyleyerek ambulans çağırılmasını sağladığı, gelen ambulansla hastaneye kaldırılan mağdurun alındığı acil ameliyat sonucu hayata döndürüldüğü ve böylece olayda 5237 sayılı TCK’nın 36. maddesinde tanımlanan gönüllü vazgeçmenin yasal şartlarının oluştuğu anlaşılmakla, 5237 sayılı TCK’nın 36. maddesinin koşullarının yapılan icra hareketlerine ve bunlardan kaynaklanan sonuca bağlı olmaması da dikkate alınarak, sanığın gönüllü vazgeçme hükmünden yararlandırılması ve fakat mağdurdaki yaraların yerlerine ve niteliklerine göre 5237 sayılı TCK’nın 61 maddesi uyarınca temel cezanın tayininde alt sınırdan uzaklaşarak silahlı yaralama suçundan cezalandırılmasına karar verilerek gerekirken, yazılı gerekçeyle öldürmeye kalkışma suçundan hüküm kurularak fazla ceza tayini Yasaya aykırıdır” demiştir.

⁴⁹ Mahkeme, tanık S.O.’nun beyanlarını göz önüne almış ve kararında; “...yaralının yaralarına herhangi bir kumaş ya da başka bir eşya bastırılmış ya da bastırılmaya çalışılmış şekilde görmediğini beyan etmesi karşısında suçun tamamlanmasını önlemeye çalışmadığı, sanığın beyanının daha az ceza almaya yönelik olduğunun ispatıdır. Yine tanık Hatice’nin 27.10.2009 tarihli beyanında, mağdur ile cinsel ilişkiye girdiğini, sanığın, Sedat’a ‘işin bittiyse sıra bende’ dediğini, ancak mahkemedeki beyanında mağdurun atlet attığını beyan etmişse de tanık Selçuk’un beyanından da anlaşılacağı gibi olay yerinde atlet olmayıp mağdurun gömlek giyili olduğu, dolayısı ile Hatice’nin olayın sıcaklığı ile verdiği ilk ifadesinin doğru olduğu, sanık beyanlarının doğru olmadığı, olay yerine ilk giden tanık Selçuk’un beyanı ile somut olarak ispatlanmış olup, yine sanık savunmasında 155 ve 112’yi aradığını, ambulans çağırıldığını beyan etmiş olup ambulans çağırılan ve polise haber veren bir insanın, binadan çıkarken güvenlik görevlisi olan tanık Selçuk’a ambulans çağırmasını söylemesi hayatın olağan akışına aykırı olup,

Bunun üzerine konu Ceza Genel Kurulu önüne gelmiştir. Ceza Genel Kurulu, olayın oluşunu aşağıdaki şekilde kabul etmiştir:

“Sanık Yılmaz ile tanık olarak bilgisine başvurulmuş Hatice'nin suç tarihinden iki yıl kadar önce internette tanıştıkları, 3-4 ay süre ile arkadaşlık yaptıkları, bir tartışma sonucu ayrıldıkları, 7 ay sonra Hatice'nin sanığı aradığı ve yeniden görüşmeye başladıkları, bu görüşmeler sırasında Hatice'nin sanığa Sedat adlı bir şahsın kendisi ile silah zoruyla birlikte olduğunu, zaman zaman da zor ve tehditle birlikte olmak istediğini söylediği, sanığın Hatice'den Sedat'ın telefon numarasını öğrendiği ve Sedat'ı arayıp durumu sorduğu, birbirlerine kötü söz söyleyerek kapattıkları, sanığın Hatice'nin söylediklerinin yalan olabileceğinden kuşkulananarak Sedat'ı daha sonra tekrar aradığı, iyi niyetle görüşmek ve işin aslını öğrenmek istediğini bildirdiği, Sedat ile birkaç defa yüzyüze konuştukları ve arkadaş oldukları, görüşmeler sonucunda Hatice'nin doğruyu söylemediği, ikisine aynı şekilde birbirlerini kötilediği ve ikisi ile de aynı dönemde birlikte olduğu sonucuna ulaştıkları, Hatice ile yüzleşmek ve onu cezalandırmak için beraber görüşmek istedikleri, olay günü de buluşarak ikişer bira içtikleri, başka erkeklerle de birlikte olduğunu duydukları Hatice ile konuşmak için çalıştığı işyerine gittikleri, saat

1080

yine tanık ambulansı kendisinin taksici durağının telefonundan arayarak çağırıldığını beyan etmiş, taksici durağındakiler de polisi aramış olup, dolayısı ile sanığın ambulansı ve polisi aradığı yönündeki beyanlarının inandırıcı olmadığı, yine 26.10.2009 tarihli tutanakta polis otosunu durdurarak mağduru bıçakladığını söylemiş olmasının, sanığın işlediği suçun vasfını değiştirmeyeceği, zaten güvenlik görevlisi tanık Selçuk'un, mağdur, sanık ve Hatice'yi binaya girerken gördüğü, gürtlülerin geldiğini Yılmaz'ın bildirdiği ve yukarıya bakmasını söylediği, inerken Hatice ve sanığın görüldüğü, sanık ve tanık beyanlarında ambulans çağrılmasını söyleyip yaralı olduğunu sanığın söylediği, dolayısı ile sanığın bu olayı işlediği bilinmekte iken olay yerinden ayrıldıktan sonra polislere teslim olmasının 24 adet bıçak darbesi vuran bir şahıs için gönüllü vazgeçme gerekçesi olarak kabul etmeyip hayatın olağan akışına aykırı olduğu, 9 öldürücü mahiyette olmak üzere 24 adet bıçak darbesi vurulan mağdurun kurtulmasının mucize olduğu, bu şekilde bıçaklayan bir insanın da eylemini tamamladığı, neticenin gerçekleşmesini engellemeye çalıştığı veya kendi çabaları ile suçun tamamlanmasının önlediği yönündeki beyanlarının, mağdurun yaralı olarak kurtulması nedeni ile sanığın kendini daha az ceza almaya yönelik soyut ifadeler olup, yukarıda açıklandığı üzere tanık ve olaya ilişkin belgelerle sanığın beyanının doğru olmadığı anlaşıldığı, 26.01.2010 tarihli Adli Tıp Kurumu uzman doktoru raporuna göre, mağdurun 24 adet kesici delici alet yaralarının vücudunda saptandığı, bu yaralardan 9 adet kesici delici alet yaralarının her birinin ayrı ayrı şahsın yaşamını tehlikeye sokan bir durumunun olduğu, 13 adet kesici delici alet yarasının ise her birinin ayrı ayrı şahsın yaşamını tehlikeye sokan bir durum olmadığını bildirir raporu karşısında sanığın eylemlerini tamamladıktan sonra eylemlerinin yoğunluğu, mağdurdaki yaraların yeri ve niteliği nazara alındığında, eyleminin adam öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturacağı, sanığın tüm icra hareketlerini tamamladığı, icra hareketlerinden gönüllü vazgeçmenin söz konusu olmadığı, 9 adet öldürücü mahiyette bıçak darbesi olmak üzere toplam 24 adet bıçak darbesini mağdura vurduğu, bu şekilde suçu tamamladıktan sonra yapmış olduğu eylemlerin kendi çabası ile suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önleme şeklinde değerlendirilemeyeceği, dolayısı ile gönüllü vazgeçmenin şartlarının oluşmadığı, sanığın açığa çıkan eylemlerinin kasten öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturacağı” gerekçeleriyle direnmiştir.

20.00 sularında işyerinden çıkan Hatice ve arkadaşı Aynur'a birlikte gezmeyi teklif ettikleri, kabul edilince Menderes Adasına gittikleri, orada da bira içtikleri, Hatice ile tek tek görüşerek kendilerini neden kandırdığını sordukları, Aynur'a da Hatice ile gezmemesi konusunda ayrı ayrı uyarıda bulduktan sonra ticari taksi ile Aynur'u evine bıraktıkları, sanık Yılmaz'ın, Sedat ve Hatice'yi ağabeyine ait olan mali müşavirlik bürosuna davet ettiği, bürodaki çalışma odasında biraz oturduktan sonra Hatice ve Sedat'ın "biz özel konuşacağız" diyerek diğer odaya geçtikleri, orada Sedat'ın isteği ile cinsel ilişkide buldukları, kısa bir süre sonra sanığın bulunduğu odaya geldikleri, mağdurun üst kısmında kıyafet olmadığını ve ceketini elinde tuttuğunu gören sanığın "yoksa ilişkiye mi girdiniz" diye sorduğu, Sedat'ın 'hayır' dediği, Hatice'nin başı ile evet anlamında işaret etmesi üzerine sanığın sinirlendiği, birkaç kere büroyu terk etmelerini söylediği, Hatice'ye "beni kullandın" diye sitemde bulunduğu, bu sırada mağdur Sedat'ın atleti ile ayakkabısını sildikten sonra sanığa doğru fırlatarak "bu da sana benden hatıra olsun" dediği ve ceketini giydiği, Hatice'nin çıktığı, sanığın kalemlikteki çakı bıçağını alarak mağduru 9 adedi yaşamsal tehlikeye neden olacak şekilde toplam 24 yerinden yaraladığı, eylemden sonra mağdurun ceketini ile kanayan yerlerine tampon yaptığı, büro sahibi olan ağabeyini arayarak birini yaraladığını, ambulans çağırıp polise haber verdiğini söyleyip büroya gelmesini istediği, büronun kapısını açık bırakarak çıktığı, asansör katında karşılaştığı binanın güvenlik görevlisine "yukarıda yaralı var, ambulans çağır" dediği, binadan çıktıktan sonra yakın bir yerde gördüğü polis ekibini ıslık çalarak durdurduğu, adresi söyleyerek bir kişiyi yaraladığını bildirdiği, ekipler birlikte hemen adrese geldikleri, ekipler tarafından da ambulans çağırıldığı, kısa bir süre sonra mağdur ambulansla hastaneye yetiştirildiği ve yapılan müdahaleler sonucunda kurtulduğu... Olay yerinde çekilen fotoğraflar ve olay yeri krokisine göre, olayın meydana geldiği büronun çalışma odasının kapısının önünde yerde beyaz renkli bir erkek atleti...olduğu.....26.10.2009 ve 27.10.2009 tarihli tutanaklara göre, mağdur Sedat'ın üzerinden bir adet siyah renkli kesik erkek ceketini, bir adet siyah pantolon,...çıktığı... tanık Selçuk'un 'üzerinde siyah renkli yırtık bir gömlek vardı' şeklinde tarif ettiği kıyafetin ameliyathane hemşiresi ve emniyet görevlileri tarafından da sanığın anlatımındaki tarife uyacak şekilde ceket olarak nitelendirildiği sonucuna ulaşıldığı... olaydan sonra sanığın telefonu ile '112' ya da '155' numaralarının aranıp aranmadığının tespitine yönelik olarak mahkemece Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş'ye yazı yazıldığı, adı geçen şirket tarafından iletişim tespit bilgilerinin gönderilmesinin Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının görev yetki ve sorumluluğunda olduğunun bildirilmesi üzerine, mahkemece yeniden araştırma yapılması sonuca etkili görülmeyle bu yöndeki araştırmadan vazgeçildiği...Tanık Selçuk Oruç kolluktaki ifadesine benzer şekilde

mahkemede; Ben sanığın çalıştığı iş yerinde güvenlik görevlisi olarak çalışırım. Olay günü gece saat 22.00 sularında sanık bir erkek ve bir bayanla birlikte binaya girdiler. Ben aşağıdaydım. Yaklaşık 20 dakika sonra Yılmaz Aktolga yukarıdan gürültüler geldiğini, bakmamı söyledi. Bu sırada bayan olan, sanık ve diğer kişi ile gelen şahıs binadan çıkıp gidiyordu. Yukarı çıkacağım sırada bina sakinlerinden bir tanesi çıkmak üzereydi. Arabasını getirmemi söyledi. Ben ona yardım ettim. 10 dakika kadar geçti. Ben yukarı çıkarken asansör katında sanık ile karşılaştım. Sanık bana yukarıda ofiste bir yaralı olduğunu, ambulans çağırمامı söyledi ve çıktı. Ben çıktım...Kapı aralıktı... Yaralıyı kontrol ettim. Daha sonra aşağıya indim... Yılmaz'ı polisler ile birlikte gördüm ...Ambulansın gelmesi için aradım. Taksi durağının telefonundan aradım. 5-10 dakika sonra ambulans geldi...Ben yukarı çıktığımda yaralı giriş kapısının ağzındaydı. Baş tarafı kapıya dönük olarak sırt üstü yatar vaziyetteydi. Üzerinde gömlek vardı. Gömlek giyiliydi. Ancak yırtılmış vaziyetteydi. Ancak ceket görmedim. Giyinik vaziyette atlet de görmedim. Yaralının yaralarına herhangi bir kumaş ya da başka bir eşya ile bastırılmış ya da bastırılmaya çalışılmış şekilde de görmedim... Hatice ile karşılaştığımda korkmuştu, tam yakınımda olmadığı için de bir şey sormadım. Hızlıca da gitti ...Taksi durağındakiler polisi aradılar. Aradığımız ekip değil başka bir ekip de o arada gelmişti...'dediği....”.

1082

CGK teşebbüs ve gönüllü vazgeçme ile ilgili genel açıklamalara kararda yer vermiş ve icra hareketlerinin tamamlanmasından sonra gönüllü vazgeçmenin kabulü için, vazgeçenin suçun tamamlanmasını önlemek bakımından ciddi bir çaba göstermesi gerektiği ifade edilmiş ve devamında şu açıklamalara yer verilmiştir: “Vazgeçmenin gönüllü olması gerekir. Yani herhangi bir engel olmaksızın, pişmanlık duyarak kişinin suç işlemekten vazgeçmiş olması gerekir. Teşebbüs halinde faildeki suç işleme düşüncesi ve kastı sürmektedir. Gönüllü vazgeçmede ise fail eyleminden dönüp, suçun oluşmasını önlemeye çabalamaktadır. Suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini önlemek, pozitif bir özellik taşır; bir diğer deyişle sonucu önleyecek yeni bir faaliyetin icra edilmesini gerektirir. İcra hareketleri tamamlandıktan sonra fail kendi çabası ile sonucun meydana gelmesini önlemişse gönüllü vazgeçme, sonuç failin elinde olmayan nedenlerle meydana gelmemişse teşebbüsün söz konusu olduğu vurgulanmıştır. Vazgeçme gönüllü olmalı yani fail suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini isteyerek önlemeli, suçun tamamlanmasının önlenmesi veya sonucun gerçekleşmesinin engellenmesi, failin çabalarıyla meydana gelmelidir. Sonuç başka bir nedenle önlenmiş ise kural olarak gönüllü vazgeçme oluşmayacak ve fail 5237 sayılı TCK'nun 36. maddesinden yararlanamayacaktır. İcra hareketlerinin bitmesinden sonra

gönüllü vazgeçmenin kabulü için, vazgeçenin suçun tamamlanmasını önlemek bakımından ciddi bir çaba göstermesi ve sonucun bu nedenle meydana gelmemesi koşulu olarak aranmıştır.”

CGK bu değerlendirmeler sonucunda olayı aşağıdaki şekilde nitelendirmiş ve yerel mahkemenin direnme kararını bozmuştur:

“Mağduru öldürmeye yönelik olarak dokuz adedi yaşamsal tehlikeye neden olacak şekilde 24 yerinden bıçaklayan, icra hareketlerini tamamladıktan sonra ve fakat ölüm sonucu gerçekleşmeden önce eyleminden dolayı pişmanlık duyarak mağdurun yaralarına üzerindeki kıyafet ile tampon yapan, ambulans çağıran, büro sahibi olan ağabeyine de haber verip onun da ambulans çağırmasını sağlayan, mağdura ulaşılması kolay olsun diye büro kapısını açık bırakan, bina görevlisine ‘yukarıda yaralı var, hemen ambulans çağır’ diye söyleyerek onu da mağdur ile ilgilenmeye yönlendiren, olay yerine çok yakın bir yerden geçmekte olan emniyet ekiplerine yaralama olayını anlatarak adresi söyleyen, mağdurun çok geçmeden hastaneye yetiştirilmesi ve ameliyat sonucu hayatının kurtulması için aktif eylemde bulunan sanığın; öldürme suçunun icra hareketlerini tamamladıktan sonra, fakat ölüm sonucu meydana gelmeden önce iradi olarak aktif davranışlar ve ciddi çaba göstermek suretiyle, diğer etkenleri de harekete geçirerek kasten öldürme suçunun tamamlanmasını ve sonucun gerçekleşmesini önlediği anlaşıldığından, olayda TCY’nın 36. maddesinde düzenlenen gönüllü vazgeçme koşullarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir. Bir an için, güvenlik görevlisi olan tanık Selçuk’un da gürültüleri kontrol için yukarı çıkacak olması nedeniyle şehir merkezindeki büroda bulunan mağdura rahatlıkla ulaşılabilirdi ve bu nedenle sonucun meydana gelmesini önlemede sanığın eylemden sonraki çabalarının etkili olmadığı söylenebilirse de saat 22.30 da gerçekleşen ve mağdurun şuuru kaybederek yere yığılması ile sonuçlanan olayda, sanığın büro kapısını kilitleyerek binadan çıkması ve ambulans çağırma, tampon yapma ve görevlilere haber verme gibi vazgeçme iradesini gösterir faaliyetlerde bulunmaması halinde, gürültüler kesilmiş olacağı için bina sakinlerindeki rahatsızlık da sona ereceği dolayısıyla başka bir kuşku da olmayacağından, güvenlik görevlisi olan tanık Selçuk, işyeri olarak kullanılan ve geceleri kimsenin kalmadığı daireye zorla girmeyi tercih etmeyecek, ifade vermesi için evinden çağrılan ve yaralama olayına ilişkin görgüye dayalı bilgisi bulunmadığı kabul edilen tanık Hatice’nin de görevlilere haber vermesi söz konusu olmayacak, dört adedi kalp, üç adedi batın ve iki adedi akciğerde olmak üzere dokuzu ayrı ayrı yaşamsal tehlike oluşturacak şekilde 24 yerinden bıçak darbesi ile yaralanan ve olaydan sonra kan kaybetmekte olan mağdura ancak ertesi gün mesai saatlerinde ulaşılabilecek ve ölüm sonucunun meydana gelme olasılığı yüksek olacağından,

vazgeçme iradesini ortaya koyan aktif çabaların, sonucun gerçekleşmesini önlemeye yönelik etkin eylemler olduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Açıklanan nedenlerle, 5237 sayılı TCY'nın 36. maddesi uyarınca gönüllü vazgeçme koşulları olduğundan, sanığın öldürmeye teşebbüs suçu yerine, o ana kadar icra ettiği eylemlerin karşılığı olup, tamamlanan silahla kasten yaralama suçundan cezalandırılması ve mağdurdaki yaraların yerlerine ve niteliklerine göre 5237 sayılı TCK'nun 61. maddesi uyarınca temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayin edilmesi gerekmektedir.”

Her ne kadar, CGK, olayımızda gönüllü vazgeçmenin koşullarının oluştuğunu ileri sürmüş ise de bu karara katılmak mümkün değildir. Zira yukarıda da ifade edildiği gibi vazgeçme serbest, yani zorlanmamış bir kararın mahsulü olan hareketi ifade eder. Ancak olayımıza baktığımızda fail mağduru yoğun bir öldürme kastıyla 24 defa bıçaklamış, olayın vahameti üzerine suçlu psikolojisi ile olay yerinden kaçmıştır. Binadan çıkarken apartmanın güvenlik görevlisi ile karşılaşmış ve olayın başkaları tarafından duyulduğunu ve kendisinin teşhis edileceğini anlamıştır. Bu nedenle “yukarıda yaralı var” demiş ve olay yerinden hızla uzaklaşmıştır. Esasında, bu ifade güvenlik görevlisi ile karşılaşan ve suçlu psikolojisi ile hareket eden failden beklenebilecek bir ifadedir. Zira fail olay yerinde meydana gelen gürültüden dolayı olayın dış dünyada makes bulduğunu, her an yakalanabileceğini anlamış ve korkmuştur. Güvenlik görevlisi yukarı çıkarak mağdura yardım etmiş, ambulans çağırmıştır. Bu olay ile birlikte artık mağdurun kurtulmasını sağlayan nedensel süreci başlatan, apartmanın güvenlik görevlisi olmuştur. Dolayısıyla fail, bu aşamaya kadar aktif bir çaba sarfetmemiş, tam tersine suçlu psikolojisi ile olay yerinden kaçmayı tercih etmiştir. Fail olay yerine yakın bir yerde firari olarak kaçarken yolda polis otosu ile karşılaşmış ve suçluluğun verdiği ağır psikoloji ile artık kaçacak hali kalmamış, teslim olmuştur. Şayet apartman sakinleri fail ve mağdurun çıkardığı gürültüden rahatsız olmayarak güvenlik görevlisini uyarmamış olsaydı, fail, kimse tarafından görülmemiş olacak ve neticeyi gerçekleştirmiş olacaktı. Mağdur, failin değil, güvenlik görevlisinin çabası sonucu kurtulmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi sadece “çaba” kavramının sözlük anlamına dahi bakılarak davaya konu olay değerlendirildiğinde, sanığın pozitif bir eyleminin olduğunu söylemek mümkün değildir. Tam bir pişmanlık içinde olmasa dahi önemli olan, failin herhangi bir saik ile hür iradesi sonucu icrasını tamamladığı eylemden geri dönerek, sonucun meydana gelmesini önlemek için etkili hareketlerde bulunmasıdır. Dolayısıyla failin, olay olur olmaz veya başka kişilerce olaya muttali olunarak mağdurun 3. kişilerce kurtarılmasına

başlanılmadan harekete geçmesi ve örneğin mağduru hastaneye götürmek, yardım için 3. kişileri çağırarak veya ambulans çağırarak mağdurun hastaneye kaldırılmasını sağlamak gibi “çaba”lar içine girmesi gerekirdi.

Suçüstü yakalanma tehlikesinden dolayı veya tanıklar tarafından görüldüğünün farkına vardığı için hareketine devam etmeyen fail isteyerek vazgeçmiş veya sonucu önlemiş olmaz⁵⁰. Olayımızda da fail bu şekilde hareket ettiğinden tesadüfen karşılaştığı güvenlik görevlisine yukarıda yaralı olduğunu söylemesi veya yine tesadüfen karşılaştığı polis ekibine itirafta bulunması, sonucu önlemeye yönelik bir çaba olarak nitelenemez. Dahası, burada failin bir davranışının olduğunu ifade etmek dahi zordur. İşlediği eylemin vermiş olduğu ruh haliyle itirafta bulunup polise teslim olmak başka bir şey, işlediği eylemin sonuca erişmemesi için sonucu engellemeye yetecek pozitif davranışlar sergileyerek sonucu önlemek başka bir şeydir. Nitekim, pişmanlık ve teslim olma durumu, bir çok failde görülebilen bir davranıştır. Olayımızda failin pişman olduğu, bunun için teslim olduğu söylenebilir ise de; sonucu önlemek için bir çaba içinde olduğunu söylemek mümkün değildir. Kaldı ki pişmanlık ve iyi hal zaten 5237 sayılı Kanun’un 62. maddesi kapsamında cezanın bireyselleştirilmesi için dikkate alınacak ve hakim tarafından cezada indirim sebebi olarak göz önünde bulundurulabilecektir.

Diğer taraftan, olayda fail istediği gibi hareket edememekte, zira eylem tesadüfi bir sebeple (gürültü) dış dünyaya malum olmuş ve fail yakalanma korkusuna duçar olmuştur. Aynen hırsızlık için eve giren hırsızın çıkardığı gürültüden dolayı farkedildiğini ve yakalanacağını düşünüp olay yerinden kaçarken yakalanması olayında olduğu gibi⁵¹. Halbu ki, vazgeçmenin gönüllü olması için, hiçbir dış sebebe ve bu sebebin oluşturduğu tazyike dayanmaması gerekir. Olayımızda ise güvenlik görevlisi ve apartman sakinlerince fark edildiğini anladığından fail, vazgeçmemiş olmasına rağmen, bu dış sebeplerin tazyiki ile mağduru yaraladığını ifade ederek teslim olmuştur. Dolayısıyla olayımızda vazgeçme veya sonucu engelleme için aktif bir davranış değil, suçunu tamamlayan failin teslim olması hali söz konusudur. Zaten ilk derece mahkemesi de “...dolayısı ile sanığın bu olayı işlediği bilinmekte iken olay

⁵⁰ Toroslu, a.g.e., s. 274

⁵¹ Nitekim Yargıtay 6. Ceza Dairesi 03/11/2009 t. E.: 2008/2496, K.: 2009/14265 sayılı kararında; “Sanığın, geceleyin yakına ait evin mutfak kapısının sürgüsünü zorlayarak açıp girdiği sırada, yakınının uyanıp ne aradığını sorması üzerine, kiralık ev arıyorum diyerek herhangi bir şey alamadan olay yerinden kaçması eyleminde, hırsızlık kastıyla eve girdiğinin kabulünde zorunluluk bulunduğu, eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı, gönüllü vazgeçme koşullarının oluşmadığı gözletilmelidir.” demıştır.

yerinden ayrıldıktan sonra polislere teslim olmasının 24 adet bıçak darbesi vuran bir şahıs için gönüllü vazgeçme gerekçesi olarak kabul etmeyip hayatın olağan akışına aykırı olduğu...”nu belirterek failin teslim olduğunu kabul etmiştir.

Failin, polis otosunu, mağduru kurtarmak için durdurduğuna dair hiçbir delil yoktur. Zaten, ilk derece mahkemesi de “...polis otosunu durdurarak mağduru bıçakladığını söylemiş olmasının, sanığın işlediği suçun vasfını değiştirmeyeceği...”ni ifade etmiştir. Ancak CGK kararında, sanığın mağduru kurtarmak için polis otosunu durdurduğu kabul edilmiştir. Doğrusu CGK'nun, bu şekildeki bir kabulü dayandırdığı somut bir delil de görünmemektedir.

Yargıtay'ın bu kararıyla yukarıda anlatılan şans açma teorisini benimsediği ileri sürülebilirse de; bu doğru değildir. Zira şans açma teorisinde “iradi olarak devreye sokulan, en azından diğer nedensel süreçlerle birlikte etkili olan nedensel sürecin vazgeçme için yeteceği” ifade edilmektedir. Olayımızda mağdur, fail tarafından iradi olarak devreye sokulan bir nedensel süreçten ziyade, tesadüfi olarak devreye giren nedensel süreçler sonucu kurtulmuştur. Kararın en iyi performans teorisine uymadığı ise izahtan varestedir.

1086

Fail, mağdurun kurtulacağını, başka bir ifade ile olayın dış dünyada makes bulduğundan dolayı hareketlerini sonlandırmasına rağmen sonucun başkaları tarafından engelleneceğini bildiği halde, daha az ceza almak için, mağduru kurtarmaya yönelik hareket yaptığını ifadelerinde ileri sürmüştür. Nitekim, ilk derece mahkemesinin de “...neticenin gerçekleşmesini engellemeye çalıştığı veya kendi çabaları ile suçun tamamlanmasının önlenmediği yönündeki beyanlarının, mağdurun yaralı olarak kurtulması nedeni ile sanığın kendini daha az ceza almaya yönelik beyanları olduğu...” şeklinde kabulü olmuştur.

Apartmanın güvenliğinden sorumlu olan tanığın suçüstü yapmasından ve olaya müdahale etmesinden dolayı sonuç gerçekleşmemiştir. Fail daireden çıkarken esas olarak tüm icra hareketlerini bitirmiş ve mağduru ölüme terk etmiştir. Hatta mağduru defalarca bıçakladığından dolayı öldüğünü zannetmiştir. Sonradan gerçekleşen olaylar tamamen tesadüftür. Nitekim, ilk derece mahkemesi de, “...9 öldürücü mahiyette olmak üzere 24 adet bıçak darbesi vurulan mağdurun kurtulmasının mucize olduğu, bu şekilde bıçaklayan bir insanın da eylemini tamamladığı...”ni ifade ederek mağdurun kurtulmasını, failin çabasının bir eseri olarak değil, bir tesadüf eseri olarak görmüştür.

Bir an için, mağdurun, failin olay yerinden kaçarken güvenlik görevlisine “yukarıda yaralı var” demesi sebebiyle kurtulduğunu düşünecek olsak dahi, fail “ölürse ölsün” şeklinde hareket etmiştir. Failin sonucu önlemeye yönelik olarak

“aktif” olarak nitelendirilebilecek, dış tazyik ve zorlamaya dayanmayan ihtiyari bir davranışı ve pozitif bir hareketi yoktur. Sadece, vuku bulan bir olay ihbar edilmiştir.

Ayrıca mağdurun yarasına fail tarafından tampon yapma, ambulans çağırma fiilleri sabit olmadığı halde CGK tarafından gerekçeye dercedilmiştir. GSM operatörlerinden failin ambulansı arayıp aramadığı sorularak tespit yapılmamış, eksik yargılama yapılmıştır. Esasında, ilk derece mahkemesinin kararının bu yönleri ile bozulması gerekirdi. Muhtemelen ilk derece mahkemesi yargılama aşamasında, olayda gönüllü vazgeçmenin söz konusu olamayacağını düşündüğünden, bu delilleri ikmal etme yoluna gitmemiştir. Ancak mahkemenin bu şekildeki bir düşünceyle hareket etmesi isabetli bir davranış değildir. Zira, suçun niteliğini etkileyebilecek tüm deliller toplandıktan sonra hüküm verilmelidir.

Şayet CGK'nun gerekçesindeki anlatılanlar sabit olmuş olsaydı gerçekten gönüllü vazgeçme olabilirdi. Ancak failin bu olayda gönüllü vazgeçmesinin kabulü için bıçaklamadan hemen sonra ve fakat kendisinden bağımsız olarak, üçüncü kişilerin yardımından önce tampon yapma, kaçmadan ambulans çağırma, diğer insanlara yardım etmeleri için haber verme veya mağduru doğrudan kendisinin hastaneye götürmesi gibi aktif sayılabilecek birtakım çabalara girmesi gerekirdi⁵².

Yine, fail, abisine haber vermiş olsa da amacı, mağdurun kurtarılması için ambulans çağırarak değildir. Böyle bir niyeti olan kişi, ambulansı kendisi çağırabilir veya çevresindeki birine söyleyerek çağrılmasını temin edebilirdi. Zaten olayda bu husus da ispat edilmiş değildir. Güvenlik görevlisi ile karşılaştığında ise fail gönüllü vazgeçmeye ilişkin bir kastının olduğunu ortaya koyacak bir davranışta bulunmamış, sadece olayın farkedildiğini anladığından yukarıda bir yaralananın olduğunu beyan etmiş ve akabinde olay yerinden kaçmıştır. Bir an için failin, ambulans çağrılmasını abisine söylediğini varsaysak

⁵² Nitekim Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 20/10/2010 t., E.: 2009/6725, K.: 2010/6815 sayılı kararında “Amcasının oğlu olan mağdur ile kendine ait evde sohbet ederek meyve yiyen sanığın, çıkan tartışmada mağdurun konuşmalarına sinirlenerek bıçakla mağdurun göğüs ve batin bölgesine 7 kez vurarak, batına ve toraksa nazif olan bıçak darbeleri nedeniyle mağduru hayati tehlike geçirecek şekilde yaraladığı, ancak; etkin pişmanlık göstererek tedavisinin yapılması amacıyla arabasıyla hastaneye götürüp acil servise bıraktığı olayda; sanığın eylemini tamamlamasına rağmen, kendi çabası ile neticenin gerçekleşmesini önlemeye çalışması ve ölüm sonucunun meydana gelmemesi karşısında; icra hareketlerini tamamlayıp neticenin meydana gelmesini engelleyen sanığın eyleminin öldürmeye teşebbüs olarak nitelendirilmesi gerekmele beraber, 5237 sayılı TCK.nun 36. maddesinde düzenlenen gönüllü vazgeçme hükmü gözetilerek yaralama suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmelidir.” demiştir.

bile, failin olay yerinden baştan itibaren kaçması ve ilk önce apartman güvenlik görevlisinin ambulansı çağırmasıyla olay yerine ambulansın gelmesi göz önüne alındığında, gönüllü vazgeçmeye ilişkin bir kast ve etkin çabadan söz edilemez. Yukarıda da ifade edildiği gibi fail, böyle bir durumda “ölürse ölsün, yaşarsa yaşasın” kastıyla hareket etmiştir.

Gerekçede, mağdurun ölmemesi için, failin daire kapısını kapatmadığı ileri sürülmüş ve vazgeçmeye delil olarak sayılmıştır. Ancak 24 adet bıçak darbesi vuran bir fail, olayın olduğu an suçlu psikolojisi ile hareket ederek olay yerinden kaçmıştır. Mağduru birilerinin kurtarmasını sağlamak için kapıyı bilerek kapatmadığını olay anında failin düşündüğünü söylemek de hayatın olağan akışına uygun olmadığı gibi suçlu psikolojisine de uygun değildir.

Ceza Genel Kurulu, kararında, olayda “ciddi çaba”nın olduğunu, “failin yoğun gayretle yardım etmeye çalıştığı”nı ifade etmiştir. Doğrusu bu ifadeyle neyin kastedildiği anlaşılammaktadır. Zira mevcut olayda pozitif olarak yorumlanabilecek ispatlanmış tek olgu daire kapısının açık bırakılmasıdır. Daire kapısının, fail tarafından mağdurun kurtarılmasını sağlamak amacıyla, bilinçli olarak açık bırakıldığını kabul etmek de güçtür. Daire kapısının açık bırakılmasının ise mağduru kurtarmaya yönelik aktif davranış-ciddi çaba olarak nitelemek mümkün değildir. Zira, ciddi çaba oluşturacak pozitif davranışlar, yukarıda da ifade edildiği gibi failin sürekli bir çalışma, gayret, ceht ve eforunu içeren davranışlardır. Dolayısıyla pozitif bir anlam taşıma ihtimali bulunan her “davranış” “çaba” olarak kabul edilemez. Bu çerçevede Yasa maddesinde (md. 36) “çaba” kavramı yerine “herhangi bir davranış” kavramı kullanılmış olsaydı, belki, CGK'nun bu kararı doğru olarak kabul edilebilirdi. Kararda geçen tampon yapma, ambulans çağırma vb. gibi failin yaptığı iddia edilen davranışların ise ciddi çaba olduğuna şüphe olmamakla birlikte bu davranışların fail tarafından gerçekleştirildiğine yönelik bir delil bulunmamaktadır. CGK'nun, fail tarafından yapıldığı ispatlanmamış davranışları, yapıldığı faraziyesine göre hüküm vermesi ise hukuken kabul edilemez.

YCGK'nun bu kararıyla eylemin meydana getirdiği ihlal ile bu ihlalin müeyyidesi olan ceza arasında olması gereken orantılılık bozulmuştur. Zira failin eylemi sonucunda kamu düzeni ağır şekilde bozulmuş ve mağdurun yaşam hakkı en ağır şekilde müdahaleye uğramıştır. Bir de failin sonucu engellemeye yetmeyecek davranışlarda bulunmasına rağmen sonucu engellemiş olduğu kabul edilerek gönüllü vazgeçmeden yararlandırılması ihlalin meydana getirdiği olumsuz etkiyi daha da güçlendirmiştir. Bu şekilde toplumda adaletten

beklenen fonksiyonun eda edilemediği yönünde bir intibain oluşabileceği kanaatindeyiz.

Netice olarak, olayda failin adam öldürmeye teşebbüs suçundan cezalandırılması gerekirdi. Dolayısıyla ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu ilk karar ve direnme kararı gerekçeleri ile birlikte daha tutarlı ve doğrudur. Zaten Yargıtay verdiği kararın adil olmadığını hissettiğinden dolayıdır ki, hâkimin takdir yetkisine müdahale anlamına gelebilecek şekilde, faile alt haddeden uzaklaştırarak ceza verilmesini ilk derece mahkemesine telkin etmiştir. Doğrusu, bu husus da eleştiriye açıktır.

SONUÇ

Ciddi çaba olmamasına rağmen veya çaba düzeyinde olmayan herhangi bir davranışın ciddi çaba olarak yorumlanması ile hüküm verilmesi durumunda, 5237 sayılı Yasa'nın gönüllü vazgeçmeye ilişkin 36. maddesi Kanun'a aykırı olarak geniş bir şekilde uygulanmış olur. Halbu ki, yukarıda ifade edildiği gibi, kanun koyucu Yasa'nın 36. maddesinde "ciddi çaba" ifadesini kullanarak sıradan her davranışın "çaba" olarak nitelendirip maddenin uygulama alanının genişletilmesini engellemek istemiştir. Aksi halde, örneğin, adam öldürmeye teşebbüs gibi, işlendiği iddia edilen birçok suç çok az cezalarla karşılanmış olur. Böyle bir durum, mağdur haklarını ihlal edebileceği gibi, kanunların kişilere göre farklı uygulandığı intibai oluşturarak kamu düzenini de bozabilir. Bu nedenlerle, Kanun'un getirdiği düzenleme doğru uygulanarak "ciddi çaba" hususu iyi araştırılmalı ve "ciddi çaba" niteliği taşımayan davranışlar geniş yorumla "ciddi çaba" sayılmamalıdır.

Yine, CGK'nun yukarıda belirtilen kararı eleştirilmekle birlikte, asıl sorun gönüllü vazgeçmeye ilişkin Yasanın 36. maddesinde öngörülen düzenlemenin isabetli olmamasından kaynaklanmaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi, her ne kadar kanun koyucu benimsediği suç siyaseti açısından suç öncesi etkin pişmanlığı, gönüllü vazgeçme hükümlerine tabi kılmış ise de, bu doğru olmamıştır. Nasıl ki, etkin pişmanlık Kanun'umuzdaki her bir suç için ayrı olarak, ilgili suçun düzenlendiği bölümde bir cezadan indirim sebebi olarak öngörülmüş ise, icra hareketlerinin tamamlanmasından sonraki ve fakat neticenin henüz gerçekleşmesinden önceki aşamada söz konusu olabilecek suç öncesi etkin pişmanlıkta da aynı düzenleme öngörülebilirdi. Dolayısıyla gönüllü vazgeçme sadece icra hareketleri aşamasında mümkün olan bir düzenleme olabilirdi. Böylece belirli oranlarda indirim yapılması açısından hakimnin takdir yetkisi olur ve bu şekilde hakim olayın niteliğine, suçun işleniş şekline veya vahametine göre indirim oranını uygulayabilirdi. Bu şekilde, adaletin

sağlanmasının yanında kanun koyucunun arzu ettiği suçun önlenmesine yönelik suç politikası da gerçekleştirilmiş olabilirdi. Bu açıdan gönüllü vazgeçmeye ilişkin 36. maddenin ifade ettiğimiz yönde değiştirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Diğer taraftan, yargı mercilerince, Yasa'nın öngördüğü “çaba”nın her olaya göre ayrı değerlendirilmesi de bir takım tehlikelere yol açabilir. Zira, hangi eylemlerin ciddi çaba oluşturacağına yönelik Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Aynı nitelikteki olaylarda bir hakim tarafından “çaba” olarak nitelendirilen bazı davranışlar başka bir hakim tarafından aynı şekilde nitelendirilmeyebilir. Böylece aynı davranışları sergileyerek aynı eylemi işleyen bir kısım kişiler cezalandırılırken, bir kısım kişiler ya az cezalandırılır veyahut hiç cezalandırılmayabilir. İşte, bu sakıncaların önüne geçme açısından bir üst paragrafta belirttiğimiz şekilde bir düzenleme mutlaka yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Aksoy, Pervin: Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007

Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet/Yenidünya, A. Caner: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 6. Tıpkıbası, Ankara 2012

Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt I, 13. Bası, İstanbul, Kasım 1997

Erem, Faruk/Danışman, Ahmet/Artuk, Mehmet Emin: Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, 1997

Erra, Carlo: “Teşebbüste İhtiyarile Vazgeçme”, Tercüme Eden: Sahir Erman, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt X, Sayı:3-4, Kenan Matbaası, İstanbul 1945

Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2012

Hakeri, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara, 2012

İçel, Kayıhan/Özgenç, İzzet/Sokullu-AKINCI, Füsun/Mahmutoğlu, Fatih S./Ünver, Yener: İçel Suç Teorisi, 2. Kitap, 2. Baskı, Beyazıt, Eylül 2000

Özbek, Veli Özer/Kanbur, Nihat/Bacaksız, Pınar/Doğan, Koray/Tepe, İlker: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010

Özgeç, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler; Seçkin Yayınevi, 7. Bası, Eylül 2012

Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer: Türk Ceza Kanunu Yorumu, Yayın Matbaacılık, Ankara 2007

Soyaslan, Doğan: Teşebbüs Suçu, Kazancı Yayınevi, Ankara 1994

Sözür, Adem: Suça Teşebbüs, Kazancı Kitap, İstanbul 1994

Toroslu, Nevzat: Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2010

Tozman, Önder: Suça Teşebbüs, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008

Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt I, Adalet Yayınevi, Ankara 2010